

SLOVENSKÝ NÁRODOPIŠ

4

XVII

VYDAVATELSTVO
SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED
BRATISLAVA 1969

V prezentovanom čísle Slovenského národopisu sú online sprístupnené iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV (v obsahu farebne odlišené).

Ostatné práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebsco.com

www.cejsh.icm.edu.pl

www.ceeol.de

www.mla.org

www.ulrichsweb.com

www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)
European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

OBSAH

STÚDIE

Ján Mjartan, Stefan Mišík (1843–1919)	473
Jozef Štöle, Etnografia a dialektológia	484
Michal Markuš, Súčasný stav bádania o ľudovej strave na Slovensku	493
Stanislav Dúžek, Tanečná tradícia Podpoľania – spôsoby uchovávania a podmienky existencie ľudového taneča, II.	549

MATERIÁLY – ARCHÍV

Viera Valentová, Niektoré typy sedacieho nábytku v okolí Starého Tekova	583
František Sedláček, Pozostalosť poddaného Juraja Novotného z Hostí z roku 1823	607

ROZHLADY

Lubica Droppová-Markovičová, Jubileum prof. Jiřího Horáka	616
Adam Pranda, Jubileum doc. Viléma Pražáka	618
Adam Pranda, K jubileu keramikára Hermana Landsfelda	626
Ofga Dauglová – Milan Leščák, Ustavenie Slovenskej národopisnej koordináčnej rady	628
Soňa Kovačevićová – Ofga Dauglová, Etnografický atlas Slovenska	630
Ema Kahounová, Činnosť Slovenskej národopisnej spoločnosti za rok 1968	635
Igor Krištek, Jubilejné slávnosti slovenského múzejníctva v roku 1968	636
Ján Podolák, Výskum duchovnej ľudovej kultúry na dolnej Orave	637
Elena Prandová, Odborný seminár pracovníkov informačnej siete SAV	638

RECENZIE REFERÁTY

Rudolf Bednárík, Ľudové staviteľstvo na Kysuciach (J. Botík)	639
Ján Hyčko, Orné náradie (V. Urbančová)	642
100 rokov Mestského múzea v Bratislave (J. Hanušin)	643
Slovník obcí Banskobystrického okresu (A. Pranda)	645
J. Staňková, Lidové výtvarné umění (J. Pátková)	648
Ukrajinskí narodní kazki schidnoji Slovaččiny (N. Surkalová)	649
A. Bugge – S. Haugstoga, Damastveving på Bondegården (E. Marková)	651
Obsah 17. ročníka (1969)	653

INHALT

STUDIEN

Ján Mjartan, Stefan Mišík (1843-1919)	473
Jozef Štöle, Ethnografie und Dialektologie	484
Michal Markuš, Gegenwärtiger Stand der Forschungsarbeiten über die Volksnahrung in der Slowakei	493
Stanislav Dúžek, Tanztradition in der Gegend von Podpoľanie die Arten der Erhaltung und die Bedingungen der Existenz der Volkstänze	549

MATERIALIEN – ARCHIV

Viera Valentová, Einige Arten von Sitzmöbeln in der Umgebung von Starý Tekov	583
František Sedláček, Der Nachlaß des Untertans Juraj Novotný aus Hoste aus dem Jahre 1823	607

REZENSCHAU

Lubica Droppová-Markovičová, Jubiläum des Professors Jiří Horák	616
Adam Pranda, Jubiläum des Doz. Vilém Pražák	618
Adam Pranda, Zum Jubiläum des Keramikers Herman Landsfeld	626
Ofga Dauglová – Milan Leščák, Gründung des Slowakischen Ethnographischen Koordinationsrates	628
Soňa Kovačevićová – Ofga Dauglová, Etnographischer Atlas der Slowakei	630
Ema Kahounová, Die Tätigkeit der Slowakischen Ethnographischen Gesellschaft im Jahre 1968	635
Igor Krištek, Jubiläumfeiern des slowakischen Museumswesens im Jahre 1968	636
Ján Podolák, Erforschung der geistigen Volkskultur an der unteren Orava	637
Elena Prandová, Fachseminar der Arbeit des Informationsnetzes der Slowakischen Akademie der Wissenschaften	638

BEZENSIONEN REFERATE

CONTENTS

STUDIES

Ján Mjartan, Stefan Mišík (1843-1919)	473
Jozef Štöle, Ethnography and Dialectology	483
Michal Markuš, Contemporary State of the Research on the Folk Food	493
Stanislav Dúžek, Dance Tradition „Podpoľanie“ – Ways of the Preservation and Conditions of the Existence of the Folk Dance, II.	549

Na 1. strane obálky: Pečenie chleba v Dolnomoh. Foto V. Törey 1955.

ŠTEFAN MIŠÍK (1843–1919)

JÁN MJARTAN

Národopisný ústav SAV, Bratislava

Na rok 1969 pripadá päťdesiate výročie smrti druhého predsedu Muzeálnej slovenskej spoločnosti Štefana Mišíka, uvedomelého slovenského národovca, historika a národopisca. Pri tomto výročí prichodí nám aspoň stručne zhodnotiť jeho prácu na poli slovenského národopisu. Podrobný rozbor tohto úseku jeho činnosti, ako aj súborné vydanie jeho roztrúsených národopisných prác, najmä z odboru folkloristiky zostáva zatiaľ plánom a nesporne aj našou povinnosťou tak voči osobnosti Štefana Mišíka, ako aj v záujme dejín slovenského národopisu a slovenskej ľudovej kultúry.

Štefan Mišík sa narodil 1. decembra 1843 v Ondrašovej pri Liptovskom Mikuláši. Gymnázium študoval v Levoči, kde za Bachovej éry vyučovací rečou bola nemčina, ale dve týždenné hodiny sa vyučovalo aj slovenskému jazyku. Nerozhodoval však ani tento nízky počet vyučovacích hodín venovaných slovenčine, ale okolnosť, že vyučovalo tu viac profesorov českej národnosti, ktorí z národného presvedčenia, no sčiasťky aj z úradnej povinnosti vedeli vzbudiť u žiakov záujem o slovenčinu. Mišíkov životopisec Jozef Špirko správne zdôrazňuje túto okolnosť, keď píše: „Tu získal Mišík svoju slovenskú a slovanskú orientáciu, ktorej ostal verný cez celý život“.¹ Slovenské národné povedomie Mišík nestráca ani v ďalších rokoch gymnaziálnych štúdií, keď českých profesorov zamenili maďarskí (r. 1861) a keď vyučovacím jazykom sa stala maďarčina a slovenčina — hoci ďalej prípustná — sa zámerne zanedbávala, ba potláčala. Národné povedomie prejavovalo sa u Mišíka aj počas jeho bohosloveckých štúdií od roku 1862 do roku 1868 v spišskom seminári, kde Mišík bol „stredobodom slovenského hnutia“² a to aj napriek prenasledovaniu zo strany niektorých predstavených, ktorí ho obviňovali, že je slovenským šovinistom, že vyvoláva národnostné a politické spory, čím narúša spokojné spoluzhívanie seminaristov, a to aj napriek napomenutiam. Vylúčeniu zo seminára sa vyhol len tým, že bol jeho najlepším žiakom. Mišík sám vo vlastnom životopisnom náčrte³ spomína vyšetrovačky a ako mal byť vylúčený, keď sa uňho našlo jedno číslo časopisu *Sokol*. Zachránil ho list od vydavateľa časopisu Škarnicla, „že spomenuté osudné číslo *Sokola* len omylom na mňa upravené bolo“. Táto epizóda bola však len zámienkou, ako skrotiť nekompromisné národné povedomie bohoslovca. Ale nepomohli ani tieto hrozby, ba sám s odporom spomína, ako jeden z jeho profe-

¹ J. Š p i r k o, *Štefan Mišík*, Životopis, Trnava 1950, 6.

² Tamže, 9.

³ Národné noviny, 4, 18. 9. 1873, č. 111.

sorov, dr. Richnovsky, „tú všetkých doktorských nedoukov hodnú historickú pravdu ex cathedra predával, že naši otcovia pod Árpádom do Uhorska prišli“.

Bohoslovecké štúdie Mišíka spadajú totižto do obdobia rakúsko-uhorského vyrovnania, keď Maďari dostávajú rozhodujúcu moc v Uhorsku. Roku 1868 vyšiel národnostný zákon, ktorý síce sľuboval určité práva nemaďarským národnostiam Uhorska, lenže tieto ustanovenia národnostného zákona sa vôbec neuskutočnili, naopak, práve po jeho vydaní sa zosilňuje maďarizačný tlak a prenasledovanie nemaďarských a v tom teda aj slovenských národovcov. A práve v tomto čase, roku 1868, skončil Mišík bohoslovecké štúdiá a odchádza do kňazského povolania. Na prvú kaplánsku stanicu do Nemeckej Lupče ide „v úradnom liste náležite omaľovaný, aby (farár, jeho predstavený) vedel, s kým má do činenia“. Roku 1870 prechádza za kaplána do Ružomberka a odtiaľ zakrátko do Námestova a zasa s listom biskupa, v ktorom bolo napomenutie proti Mišíkovmu národnému povedomiu a činnosti.⁴ Ale ani to ho nezastrašilo. Naopak, Hneď po príchode do Námestova žiadal biskupa o vyšetrenie, a keď to nedocielil, žiadal o prepustenie z biskupstva, pravda, bezvýsledne. Jedinou útechou mu bol list mestského zastupiteľstva Ružomberka z 8. decembra 1872, kde mu jednohlasne vyslovujú dôveru a vďaku.

V Námestove ho tiež pozorovali ako pansláva a keď založil *Katolícku knižnicu*, do ktorej sa čoskoro prihlásilo do 100 členov, obvinili ho, že zakladá „akúsi Maticu“. Po turíčnej kázni o odluke školy od cirkvi nastalo zase vyšetrowanie a po ňom preloženie do Hniezdneho (Gňazdá) v Spiši, kde medzi Nemcami „mámu byť ako pansláv neškodným urobený: vlast' je zachránená... Som teda na stratenej varte... Budem hľadať, abych tomu milému národu predsa nebol stratený.“⁵ Hoci je objektívnou pravdou, že Mišík nebol s týmto miestom spokojný, v konečnom dôsledku možno vari súhlasí s Jozefom Špirkom,⁶ že dvojročný pobyt v Hniezdne bol Mišíkovi na prospech, lebo tu sa zoznámil s nemeckým ľudom Spiša, s jeho povahou, zmýšľaním, vzťahom k Slovákom a vôbec s jeho spôsobom života, čo neskôr dobre mohol použiť pri analýze etnickej skladby Spiša a pri obrane národných práv Slovákov. Tu sa ďalej zoznámil aj so zložitými etnickými pomermi Zamaguria a vôbec severného Spiša, kde okrem Slovákov žili aj Rusíni a Poliaci. Roku 1874 prešiel za správcu fary do Hnilca, kde zostal až do apríla roku 1919, kedy sa stáva kapitulným vikárom v Spišskej Kapitule. Ale len na krátky čas, lebo 27. júla 1919 zomiera.

Významnou udalosťou v Mišíkovom živote bol rok 1908. Vtedy po nenadánej smrti Andreja K m e t a spontánne ho zvolili za predsedu Muzeálnej slovenskej spoločnosti. Bolo to uznanie jeho boja za práva Slovákov, v čom u Mišíka nevidíme ani najmenšie zaváhanie alebo kompromis. Svečí však o jeho všestrannej orientácii, že dobre poznal aj význam múzeí. Už roku 1888, teda 20 rokov pred zvolením za predsedu Muzeálnej slovenskej spoločnosti, píše o martinských muzeálnych zbierkach. Odporúča, aby pri stavbe Národného

⁴ Tamže.

⁵ Tamže.

⁶ J. Š p í r k o, c. d., 15.

domu v Martine sa pamätalo aj na muzeálne zbierky, lebo veď nemožno dúfať, že by Slovákom povolili zakladať verejné slovenské múzeá a knižnice. To však neznamená, že muzeálne predmety majú hynúť alebo sa majú lacno predávať do cudziny. Upozorňuje ďalej na súkromnú zbierku vzácných nerastov, ktorú si majiteľ cení na 500 zl., čo je cena výhodná a vyzýva: „Či nenájde sa nás 100 dobrodincov, čo budú hotoví obetovať aspoň 5 zl., aby sme ju získali pre muzeálnu dvoranu. Sám milerád prispejem k tomu.“⁷

Mišíkove životné osudy priliehavo charakterizuje pri príležitosti jeho 50-ročného kňazského jubilea Jozef Škultéty: „... Zapadlý v horách, iný by bol ochladol, otupel: Mišík hľadel ponad hory, vnímavo a naširoko . . . Keď sa v Spiši rozľadil, venoval pozornosť jeho dejinám, topografiu a národopisným pomerom. Jeho trudmi Spiš je v našej literatúre národopisne tak objasnený, ako azda ani jeden z miešaných, hraničných krajov slovenských“.⁸ A skutočne! Mišík splňa svoje predsavzatie, že nebude svojmu národu stratený, statočne a usilovne pracuje a práve s jeho dlhoročným účinkovaním v Huilei je spojená aj jeho činnosť na poli slovenského národopisu. Naplno sa teda splnilo toto predsavzatie, lebo „... v horách necháný, nezanevrel na tie hory, nezanevrel vôbec na Spiš, ale študoval jeho históriu a jeho ľud: deje minulosti vykladal, objasňoval, z úst ľudu spievala jeho reč, povesti, piesne.“⁹

Lenže v tomto čase nestačilo len zbierať ľudové piesne a povesti, na národných dejateľov zaľahli vtedy aj iné povinnosti. V druhej polovici 19. storočia, najmä v desaťročiach po rakúsko-uhorskom vyrovnaní a vlastne až do oslobodenia roku 1918 sa stupňovalo maďarizačné úsilie a uvedomelí slovenskí a politickí činitelia museli ťažko bojovať o záchranu slovenského národa. Bolo treba neustále dokazovať, že aj Slováci majú svoju národnú minulosť, že majú historické právo na slovenské územie a že majú svoju a svojskú národnú kultúru. Okrem bojov na politickom kolbišti usilovali sa o to aj na vedeckom poli. Skúmali minulosť Slovákov, dokazovali ich historické právo na slovenské územie, odkrývali ich *starožitnosti* a pôvodnosť ich národnej kultúry, ako sa prejavuje v ľudovej reči, v jej lexikálnom bohatstve, v ľudových nárečiach, piesňach, rozprávkach, povestiach, prísloviach atď. Naširoko rozvinuli napr. akciu zozbierať ľudové piesne zo všetkých končín slovenského etnika, spísať rodinné mená, názvoslovie dedín, miest a chotárnych honov. Skúmali ďalej aj otázky slovenskej mytológie, ľudovej viery (tzv. poverý) a v posledných desaťročiach, najmä po založení Slovenského národného múzea a Muzeálnej slovenskej spoločnosti rozšírili svoju pozornosť aj na hmotnú kultúru ľudu, na jeho bývanie, výživu, no ešte viac na ľudový výtvarný prejav, najmä na kroje a výšivky, ďalej na bohatstvo ľudových zvykov a teda na všetky prejavy a zložky slovenskej ľudovej kultúry, ktoré mohli svetu ukázať, že Slováci sú svojbytným národom s vlastnou národnou kultúrou a že teda majú právo na samostatný národný život.

Na tieto vskutku veľké úlohy bolo však pracovníkov pomerne málo. Preto

⁷ Národné noviny, 19. 21. 6. 1888, č. 72.

⁸ Tamže, 49, 23. 7. 1918, č. 85, úvodník.

⁹ Sborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti, (ďalej Sborník MSS), 20, 1926, 54.

každý z nich musel bojovať na viacerých frontoch. Takmer každý z nich sa venoval histórii, skúmal jazyk, nárečia, zapisoval piesne, povesti ap. Toto bol osud ich všetkých. Povšimnime si len letmo činnosť Holubyho, Škultétyho, Kmeťa, Sasinka a mnohých ďalších, ako museli všade zaskakovať, byť na stráži, obhajovať, revidovať a kritizovať, podvracať nežičlivé vývody neprajných inonárodných vedátorov a pritom aj doma burcovať ľud, dvíhať ho národne, kultúrne a mravne, aby sa nepoddal. Pravdaže, za takýchto okolností, keď sa muselo robiť všetko, ťažko bolo v niektorom vednom odbore vynikať. A predsa boli aj takí! Bola to nadľudská práca tejto generácie, za ktorú jej musíme byť vďační.

Všetko toto si dobre uvedomoval aj široko rozhladený a vzdelaný slovenský inteligent Štefan Mišík. Šlo však o to, či náročky odstrčený a od sveta izolovaný nezakrpatie, a či sa v zhone za živobytím na chudobnej brdárke neodmlčí, ako mnohí pred ním a po ňom. Chvalabohu, nestalo sa tak. Mišík z hnileckej fary všima si najmä svoju užšiu domovinu, Spiš. Skúma akej národnosti boli pôvodní obyvatelia Spiša a dochádza k záveru, že už zo zemepisnej polohy Spišskej stolice vyplýva, že ju pôvodne osídlili Slovania. Veď celá stolica je obklopená a aj obývaná slovanským elementom, poľským, ruským a slovenským. Pravda, historických, listinných dokladov pre to je málo, no ani inonárodní historici (napríklad spišský Nemeec Alexander M ü n n i c h) nepochybovali, že autochtónni obyvatelia na území Spiša sú Slováci a Poliaci. Ostatne aj v tom období boli tu Slováci najsilnejším etnickým elementom, „a kultúrne, navzdor macošským pomerom vyššie stoja ako Poliaci a Rusnáci“.¹⁰ Naproti tomu Nemci sú podľa listín hospites, prišli sme neskôr ako baníci a hutníci a najsôr až v 12. storočí prešli aj na roľníctvo, kým zasa pôvodné roľnícke obyvateľstvo, Slováci, Poliaci a Rusnáci začali sa tiež zaoberať baníctvom a hutníctvom, uhliarstvom, vozením rudy ap. Rusnáci podľa Mišíka prišli na Spiš neskôršie, najmä po odchode Tatárov, čiže od druhej polovice 13. storočia. Poliaci prišli sem po páde Veľkej Moravy, ale zmohli sa tu až v 13. a 14. storočí. Mišík osobitne podáva historické doklady o poľských názvoch spišských miest a dedín.¹¹

Mišík sa húževnato pridržal náhľadu, i keď sa mu vyčítal ako nekritický, že Nemci v Spiši nezakladali samostatné obce, ale sa usadzovali do dedín už jestvujúcich, slovanských. Dokazuje to názvami obcí. Napríklad „meno Poprad je iste staršie ako Deutschendorf; ono je slovanské a iste bolo dané Slovanmi (všetko jedno, či boli to Slováci a či Poliaci) dedine, v ktorej bývali a ktorú Nemci, keď sa tam osadili, nemeckou, teda Deutschendorfom pomenovali“. Podobne argumentuje aj pri názvoch ďalších dedín a miest (Slavkov, Žakovce, Gňazdá, Podolíneec, Belá, Levoča, atď.) a odtláča zoznam 23 nemeckých spišských obcí, „ktorých slovanské mená, zachované v živej reči ľudu poukazujú na ich slovanský pôvod“. Lebo keď niet dokladov o pôvode a národnosti obyvateľstva, „tam staré mená, žijúce v mluve pospolitého ľudu, neslobodno bagatelizovať“. Mišík je presvedčený, že tieto jeho tvrdenia sa overia a dokážu, keď

¹⁰ Slovenské pohľady, 27, 1907, 222 n.

¹¹ Š. Mišík, *Spišskí Poliaci*, Slovenské pohľady, 23, 1903, 373 n.

sa rozvinie jazykový a národopisný výskum na východnom Slovensku, v Spiši, Sáriši, Abovsku a Zemplíne.¹²

Nie je našou úlohou zhodnocovať metódu a výsledky dejepisných štúdií Mišíka o minulosti Spiša. To vykonajú povolani odborníci. Spomíname ich len natoľko, nakoľko Mišík podľa nich chce dokazovať etnogenézu Spiša, alebo iný národopisný problém, najmä etnickú skladbu spišského obyvateľstva. Takisto jeho dialektologické práce uvádzame len preto, lebo, ako vyššie uvádzame, Mišík z nich vyvodzuje aj národopisné dôsledky. Faktom je, že z týchto náhľadov vyplýva Mišíkovo úsilie čo najúplnejšie zachytiť jazykové bohatstvo ľudu, názvy dedín, miest, chotárných honov. Jeho práca o miestnych menách Spiša obsahuje názvy obydlených miest, neobydlených miest a pre porovnanie zapisuje nielen názvy slovenské, ale aj nemecké.¹³

Výskum miestnych názvov pokladá za natoľko dôležitý, že propaguje založenie osobitného spolku, „ktorý by nás oboznamoval s orografickými a vôbec miestopisnými pomery našich krajov a staral sa o to, aby slovenské miestne názvy, ktoré ani protivníci naši v neďalekej minulosti neopovážili sa ignorovať, boli zachované“.¹⁴ Mišík zapisuje ďalej celý slovesný prejav, ako je uložený v ľudových piesňach a povestiach a uverejňuje aj nárečové výrazy, pričom hneď vysvetľuje aj ich zmysel, udáva literárny názov, niekde aj priliehavé príslovie, alebo aj maďarský či nemecký názov. V jednom príspevku uverejnil takýchto výrazov vyše dvesto.¹⁵ Približne v tomže časovom období uverejňuje aj ľudové názvy rastlín, pričom postupuje vcelku ako Holuby.¹⁶ Abecedne uvádza ľudové názvy rastlín v Spiši, niekde za nimi nasleduje ľudový názov rastliny z Mišíkovho rodného kraja, z Liptova, niekde je stručný popis, inde ho niet, pri niektorých uvedie použitie rastliny v ľudovom liečení, no niekde nie. Zaznačil dokonca aj nárečový text nemecky a podáva ho aj v prepise do literárnej nemčiny.¹⁷

Roku 1895 vydáva Mišík v Kníhtlačiarstvom účastinárskom spolku v Martine tenkú knižočku, *Kostol a fara v Hnilci*, ktorú aj sám v podtitule nazýva krátkou monografiou. No k názvu sa vzťahuje len druhá kapitola knižočky Duchovní správcovia. Kostol a fara. V úvodnej kapitole opisuje obec a jej okolie, prírodné pomery, rudné bohatstvo, kvetenu atď. a v záverečnej stati Malá kronika zaznamenáva pozoruhodnejšie udalosti z farskej kroniky. Je tam záznam o povodni, povíchrici, o pohnutých udalostiach v rokoch 1848—1849 ap.

Nás zaujímajú predovšetkým kapitoly *Živnostenské pomery ľudu, povaha a kultúrny stav* (str. 34) a *Národopisné poznámky a pohyb ľudnatosti*, pretože obe obsahujú vlastne stručný národopisný náčrt Hnilca. Je to vlastne opis života

¹² Slovenské pohľady, 17, 1907, 225 n.

¹³ Š. Mišík, *Miestne mená vo Spiši*, Sborník MSS, 2, 1897, 29 n. Ďalej *Slovenské a nemecké mená v spišských Tatrách*, Časopis Muzeálnej slovenskej spoločnosti (ďalej Časopis MSS), 2, 1899, 69 n.; *Miestne mená v Križovej Vsi*, Časopis MSS 4, 1901, 97 n.

¹⁴ Š. Mišík, *Miestne mená na Spiši*, c. p., 31.

¹⁵ Š. Mišík, *Príspevky k dialektickému slovníku*, Slovenské pohľady, 25, 1906, 360.

¹⁶ Š. Mišík, *Dačo z ľudového herbára na Hnilci*, Časopis MSS, 8, 1905, 90 n.

¹⁷ Š. Mišík, *Reč nemeckého obyvateľstva na banskom území Spiša dľa R. J. Hajnóciho*, Slovenské pohľady, 29, 1906, 567.

a práce hnileckých baníkov, furmanov, mlynárov a drevorobotníkov, čo tu boli hlavné zamestnania a zdroje zárobku ľudu, „bez ktorého by sa ľudia neomylné museli vysťahovať“. Predtým sa tu ťažila medená ruda, zarábalo sa lepšie, v čase Mišíkovho pôsobenia len železná. Mlynári dorábali krúpy, ktoré sa pred štvrtstoročím rozvážali po celom Uhorsku. Toto zamestnanie zaniká v konkurencii s parnými mlyni, ktorých v čase písania monografie bolo už iba päť, čo ešte ako-tak živorili. Tridsaťdva občanov sa živilo obecnou furmankou, zväžali z lesa drevo a uhlie. Toto je zaujímavý záznam o voľakedajšom význame furmanky, ktorou sa mnohí živilí aj v dedinách slovenského Rudohoria, na Horehroní a inde. Rozvoj maší, baní a hút vyžadoval si značné množstvo dreva a dreveného uhlia a pri ich produkcii si mnohí z dedín tohto okolia našli obživu.

Mišíkovi farníci boli teda prevažne baníci, mlynári a robotníci na parnej pile. Jeho predchodcovia si stále sťažovali „na temnú stránku svojich veriacich“, najmä na alkoholizmus a z toho vyplývajúce výtržnosti. Preto písali o hnileckom ľude, že je „bez kráľa, na seba ponechaný, t. j. bezúzdny, neúctivý a drzý proti predstaveným, prefikáný, podvodný, pomstivý, plný pretvárok, veľmi náchylný k bitkám, zaťatý, hlavatý atď.“ (str. 15). Už jeden z Mišíkových predchodcov, farár Szolcsay, správne vystihol, že „ľud tento by nebol zlý, keby to bolo nejakej pomoci od vrchnosti proti výstupníkom“. Nie je bez zaujímavosti, aké stanovisko zaujíma v tejto otázke Mišík. Aj on pripúšťa, že ľud má nepekne vlastnosti a najmä v opilosti vystrája a šarapatí. Podľa neho však mravné nedostatky ľudu „z veľkej čiastky nutno pripísať strašnej nedbalosti svetských vrchností... Veď sú i mnohí hutmani príčinou mravného úpadku ľudu, keď... kadeakých nemravníkov, korheľov, zlodejov alebo zabijakov do práce berú; lebo títo potom kazia i dobrých.“ Okrem toho v bezprostrednej blízkosti niektorých baní sú krčmy, kde sa haviari na účet budúceho *lónu* pálenkou nalievajú, takže im sotva polovica zárobku zostane. Aby si ako-tak pomohli, berú so sebou do práce 12—13-ročných synkov, len čo z každodennej školy vystúpili. Taký chlapec zarobí mesačne 5—6 zlatých, z čoho polovicu dá rodičom a polovicu prepije a prefajčí. Keď si Mišík sťažuje, že mnohí haviari odnášajú z baní dynamit a doma strieľajú, poradili mu, aby týchto baníkov udal banskému kapitánovi, ktorý ich hneď prepustí z práce. Je príznačné, ako Mišík reaguje na takúto inštrukciu: „Nuž ja, pravda, takú radu uposlúchnuť nemôžem, lebo nechcem, aby niektorí z farníkov svoj chlieb utratil“. A pripomína ďalej, že takýchto nezbedníkov je pomerne málo a že haviari celý týždeň žijú pod zemou a keď príde nedeľa, chcú si po namáhavej práci trochu polahodiť. Zotavujú sa obyčajne tak, že idú do krčmy a tam popíjajú. Celkom inakšie je to v živote roľníkov, ktorí zostávajú doma a pracujú na svojich poliach. Je preto pochopiteľné, že baníci stoja mravne nižšie ako roľníci, a to rovnako Slováci ako i Nemci. Na vine je však nielen tvrdá banícka práca, ale aj neutešené pomery v školskej výchove.

Tieto Mišíkove záznamy sú cenným národopisným materiálom pre objasnenie spoločenských a sociálnych pomerov robotníctva. Sú to konkrétne údaje o zárobkových pomeroch, o vykorisťovaní robotníctva a o zamestnaní nedospelých detí. Mišík vecne poukázal na korene mravných pokleskov a povahových

nedostatkov baníkov, haviarov, uhliarov a ostatných pracujúcich v Hnilci a na okolí, lebo možno logicky uzatvárať, že jeho údaje platia ako pars pro toto. Škoda, že tejto otázke nevenoval viac miesta.

Ďalšia kapitola *Národopisné poznámky a pohyb ľudnatosti* aj napriek názvu obsahuje málo národopisného materiálu. Na objasnenie vzniku a pôvodu Hnilca Mišík aj tu poznášal slovenské a sčiasťky aj nemecké rodinné mená a ukážky ľudovej reči, aby tým dokázal, že obec založili spišskí Slováci a Nemci, ktorí sa však už asimilovali a zostali po nich len rodinné mená. Podobne je to aj s niekoľkými pomadařčenými priezviskami. Pritom je zaujímavé, že Mišík je dobre oboznámený s národopisnou problematikou, i keď ju tu nerozvádza, hoci to dokázal v mnohých iných príspevkoch. Niektoré z týchto otázok na veľkú škodu len nadhodil a ani jednu nerozpracoval. V malom odseku spomenul ľudové domy, najmä to, že staršie sú stavané z valkov a novšie z dreva alebo kameňa, krytina je šindeľ a predný štít je zdobený hálkou. V chyzách je čistota, obrazy a hodiny.

Podobne stručný je opis odevu. Tu poukazuje na rozdiel v obleku pomešťančeného haviara a odevu furmanov, ktorí si ešte zachovali dedinský kroj. Spomína aj kroj dievok a žien a odlišné oblečenie mlynárov. Všetko však len útržkovito.

Ďalej v knižočke podáva ukážky ľudových piesní, ktoré aj teraz zapísal v nárečí a v poslednom odseku opisuje *zbojnický tanec*. Opis obce uzatvára štatistikou obyvateľstva. Keby bol načrtnuté otázky rozviedol, boli by sme mali dobrú monografiu spišského baníckeho ľudu.

V tomže roku 1895 dostáva sa Mišík do širšej národopisnej problematiky, a to v polemike s Jozefom Š k u l t é t y m o otázke *Akej viery sú Slováci*. Škultéty pod týmto názvom uverejnil v Slovenských pohľadoch štúdiu, v ktorej dôvodil, že gréckokatolíci na východnom Slovensku, čiže tzv. uniatí nie sú všetci podľa národnosti Rusíni, že je medzi nimi aj mnoho Slovákov. Š a f á r i k vo svojom *Slovanskom národopise* (z r. 1842. 99) objavil nám síce Slovákov kalvínov, narátal devätnásť dedín, ktorých obyvatelia sú kalvíni a Slováci, no na druhej strane „odlúčil Slovákov-uniatov“. Škultéty sa dovoľáva S r i e z n e v s k é h o, ktorý v recenzii *Slovanského národopisu* opravil Šafárika, ktorý „... na východe vytvoril (rozumej vylúčil – J. M.) z počtu Slovákov uniatov prešovskej eparchie (v stoliciach Spišskej, Šarišskej a Zemplínskej), kdežto oni všetci len po viere nazývajú sa Rusínmi, ale po nárečí prináležia k Slovákom. Srieznievsky ich napočítal dvadsaťtisíc. A v tejto otázke Srieznievsky, Rus. je klasickým sudecom“.¹⁸ Mišík jednoznačne slovansky a proruský ladený nesúhlasil s týmito vývodmi, lebo podľa neho žiaden spišský Rus (na dedine) nevydáva sa za Slováka, ale vždy len za Rusnáka, poľahne Rusa. Výnimkou môžu byť len obce Vernár a Telgárt (dnešné Svermovo). Ľudová kultúra spišských Rusov, ich piesne, stavba domov kroj atď. dosvedčujú, že nie sú Slováci, ale Rusi. Ich nárečie

¹⁸ Š k, *Akej viery sú Slováci*, Slovenské pohľady, 15, 1895, 382 n. Ďalšia polemika t a m ž e na stranách 500 n. a 566 n.

je síce dosť poslovenčené, ale má ešte i mnohé ruské formy a slová. Záverom svojej argumentácie Mišík vyslovuje presvedčenie, že naši spišskí uniati majú ruskú povahu a sú ruského pôvodu.¹⁹ Škultéty v replike podvracia Mišíkove dôvody, tvrdí, že jeho meradlo nie je správne, lebo nie každý uniat je Rusom a tu nemôže rozhodovať meno Rus alebo Rusnák. Jazykové rozhranie medzi Rusmi a Slovákmi je na východnom Slovensku veľmi komplikované a tí — ako tvrdí Škultéty — „spišskí, abaujskí, zemplínski a ungvárski uniati nie sú samí Rusi“. Aj A. L. Petrov tvrdí, že je mnoho poslovenčených Rusov, ale aj porušených Slovákov. Vlastným výskumom zistil, že v prešovskom uniatskom biskupstve, kde je do 150 tisíc duší, je Rusov len vyše 96 tisíc a český filológ A. Šembera (v práci z roku 1876) z východoslovenských uniatov narátal vyše 140 tisíc Slovákov. Mišík sa pridáva svojej tézy, že uniati sú Rusi a že Rusnák nie je len názov pre gréckokatolíka, ako tvrdí Šembera, ale pre Rusa. Ťažkosti sú aj v tom, že maďarskú štatistiku robili ľudia, ktorí nepoznajú dobre rozdiely medzi nárečiami ruskými a slovenskými. Okrem toho maďarská štatistika je „nestydatou fľandrou šovinizmu, ktorá chce svetu nadišputovať, že národ ruský nemá v Maďarorságu zvláštneho významu, nežije tu v toľkom počte, ako sa myslelo, ale že sú to z veľkej časti Slováci gréckokatolíckeho náboženstva, ktorých maďarizmus bez hnevu a pomsty Ruska pohodlne smie pohltiť i stroviť.“ (str. 568).

Spor, argumenty pro a kontra, otázku nevyriešili, hoci je zjavné, že Mišík sa mýlil. Ale ako správne podotýka Špirko, že v tomto postoji sa viac riadil citmi než silou vedeckých argumentov,²⁰ čo je zjavné aj z jeho výroku: „Tešme sa teda, že máme tak blízko našich bratov a nezaznávajme, čo je ich a nie naše.“ Okrem toho dospelo sa k zásade, že nech je každý tým, za čo sa hlási, lebo podľa viery nemožno určovať národnosť.

Mišík zo svojho stanoviska sledoval však túto otázku aj ďalej, všimol si národnostné pomery v Spiši a ostrej kritike podrobil najmä výsledky sčítania ľudu v roku 1900. Otvorene pochybuje o ich správnosti.²¹ Sčítanie aj gréckokatolícke, podľa Mišíka ruské obce zapísalo ako slovenské, ako napr. Heľemanovce, Kojšov, Torysky a Repaše a podobne sa stalo aj s poľskými obcami za Spišskou Magurou, ktoré podľa úradnej štatistiky sa uvádzajú ako slovenské, hoci v skutočnosti sú poľské. Pochybuje ďalej, že by v Spiši bolo toľko Maďarov, ako ich vykazuje štatistika (10.863), lebo ani so všetkými úradníkmi, učiteľmi, vojakmi a gymnaziálnymi žiakmi, ktorých všetkých píše za Maďarov, nie je ich viac ako 2—3 tisíc. V iných obciach je zasa určite viac Slovákov, než ich vykazuje popis. „Kto teda chce jasno poznať a študovať národopisné pomery, nech utieka sa okrem štatistiky k prameňom, aké nachodia sa v skutočnom živote národov“, končí svoju kritiku Mišík.²²

¹⁹ Tamže, 500.

²⁰ J. Špirko, c. d., 41.

²¹ S. Mišík, *Národopisné pomery na území Spiša dľa najnovšieho krajiniského popisu*, Slovenské pohľady, 23, 1903, 418 n.

²² Znovu sa však k tejto otázke vracia v článku *Ešte dakolko slov k „Národopisnej mape uhorských Slovákov“ (rozumej Niederleho)*, Slovenské pohľady, 23, 1903, 477 n., kde znovu poukazuje na chyby uhorskej štatistiky.

Pozoruhodné výsledky vykazuje aj Mišíkova zberateľská národopisná činnosť. Na výzvu Muzeálnej slovenskej spoločnosti zbierať ľudové piesne Mišík sa púšťa horlivo do zapisovania piesní a zozbieral do 400 textov z viacerých spišských dedín. Zbierka vyšla tlačou roku 1898.²³ Texty sú zapísané v nárečí. Ďalšie zapísané piesne publikoval v Sborníku Muzeálnej slovenskej spoločnosti.²⁴ Takisto sa venoval aj zbieraniu ľudových povestí a uverejňoval ich v Sborníku a v Časopise Muzeálnej slovenskej spoločnosti.²⁵ Zaznačené sú presne v príslušnom nárečí. Na konci textu uvádza meno rozprávača a niekde (no nie všade) aj jeho charakteristiku, či vie čítať a písať, aj dátum záznamu. Kde-tu, no len veľmi zriedka, upozorní aj na variant z literatúry alebo z iných lokalít Spiša, či Slovenska. Takýchto zápisov je vedno 65 a registruje ich vo svojej bibliografii aj J. P o l í v k a.²⁶

Isteže je pozoruhodná okolnosť, že hoci Mišík zozbieral v Spiši množstvo ľudových piesní a povestí, takmer vôbec si nevšimol ľudovú vieru (povery) a zvykoslovie, čo si zatiaľ nevieme uspokojivo vysvetliť. Uverejnil len kratučký záznam o vynášaní Smrti, kde sú prínosom len ďalšie ľudové názvy pre túto figurínu: *Barborena* alebo *Špitolena*.²⁷

Zo širších otázok slovenského národopisu povšimol si drotársku problematiku. Nepustil sa však do jej riešenia, len stručne konštatoval, v ktorých dedinách Trenčianskej stolice, v okresoch Bytča, Čadca, Kysucké Nové Mesto, Považská Bystrica a Žilina žijú drotári Slováci, kým v Spiši je osem obcí ruských drotárov. Mišík zdôrazňuje, že táto okolnosť, totižto výskyt drotárov v uvedených lokalitách, nikoho necopravňuje, aby drotárstvo vyhlasoval za akúsi slovenskú špecialitu, a aby si robil posmech a vtípy z nich. „Stotožňovať drotárstvo s národnosťou je hrubý etnografický nezmysel, alebo zlomyseľná lož“.²⁸

A napokon si zašiel aj do oblasti všeobecnej etnológie, či kultúrnej histórie. V štúdiu *Obry v bájach a skutočnosti*²⁹ rozoberá ľudové „báje a poviedky“ o ľudoch neobyčajne veľkej postavy a sily, takzvaných obroch, ktorí pod menom Valibuka, Lomidreva atď. vynikajú nad ostatných smrteľníkov. Mišík predkladá údaje z gréckeho bájoslovía o gigantoch, predstavy Rimanov o obroch, v indickom bájosloví obrov plodil Brama a o oboreh hovorí aj germánska a slovanská mytológia. Mišík za podklad týchto povestí pokladá nálezy fosílnych kostí veľkých predpotopných zvierat. Boli, pravda, aj ľudia značného vzrastu, i keď nie

²³ Š. Mišík, *Piesne ľudu slovenského*, Turč. Sv. Martin 1898.

²⁴ Š. Mišík, *Z novej sbierky slovenských ľudových piesní vo Spiši*, Sborník MSS, 10, 1905, 103; Časopis MSS, 12, 1909, 14.

²⁵ Š. Mišík, *Povesti slovenského ľudu v Spiši*, Sborník MSS, 1, 1896, 84 n.; 14, 1909, 54 n.; 16, 1911, 3 n., 81 n.; 17, 1912, 3 n.; 18, 1913, 3 n.; 19, 1914, 3 n.

²⁶ Národopisný sborník čs., 2, 1898, 125. Polívka registruje Mišíkove zápisy bez anotácie.

²⁷ Š. Mišík, *Ľudové zvyky a obyčaje*, Časopis MSS, 4, 1901, 50.

²⁸ Š. Mišík, *Drotári*, Časopis MSS, 15, 1912, 40 n.; Tenž e, *Ešte o trenčianskych drotároch*, Časopis MSS, 16, 1913, 99.

²⁹ Slovenské pohľady, 31, 1911, 102 n.

takého, aký im pripisujú povesti. Veď správy o nich má už aj Homér, napr. o Efialtovi, Polifémovi atď. a v Anglicku pri Salisbury roku 1719 našli ľudskú kostru nadmerných rozmerov na mieste, ktoré aj ľud nazýval *tanec obrov*. No a napokon — končí Mišík svoju úvahu — aj u nás máme urastených chlapov ako jedle, ale aj pálenkou otrávených slabúchov. Vzrast tela závisí od rodu, výživy a klimatických pomerov, v akých ľudia žijú.

Podobného žánru je aj krátka Mišíkova štúdia o vtákoví gryfovi. Aj tu podáva údaje z viacerých oblastí a vysvetľuje ich význam. Podstatu však ani tu nevystihol a v oboch prípadoch ide skôr len o pokus a osvetový zámer.³⁰

Okrem rozsiahlej výskumnej činnosti Mišík sa aj v hnieckom zapadáckove usilovne ďalej vzdelával. Pri príležitosti jeho päťdesiateho kňazského jubilea píše o ňom Truchlohorský,³¹ že okrem slovenčiny *klasicky* rozpráva nemecky, maďarsky, rusky, latinsky a grécky a vzdelával sa aj v jazyku poľskom, českom, francúzskom, anglickom a španielskom. Táto jazyková znalosť sa prejavuje aj v jeho vedeckých prácach, umožňuje mu prekladateľskú činnosť a odráža sa aj v jeho publicistickej činnosti. Podľa Truchlohorského Mišík dostal pozvanie za profesora do Ruska, ale zostal doma, verný svojmu ľudu. Získal však výborný prehľad v kultúrnych, politických a hospodárskych otázkach, čo mu umožnilo rozsiahlu publicistickú činnosť. Známe sú jeho *Listy zo Spiša*, ktoré uverejňoval v Národných novinách. Pri tejto príležitosti nie je možné podrobnejšie ich rozoberať. Len toľko, že v nich ostro kritizoval slovenskú politickú pasivitu. „Keď aj storáz prepadneme, máme sa storáz objaviť na volebnej aréne . . ., aby sme boli živým protestom proti brutálnej svevoli, ktorá sa u nás pácha, proti panujúcemu ubíjaniu našej reči a národnosti“.³² Horlí za národnú výchovu detí v školách, a keď to nebude možné v škole, musí sa to robiť v rodinách a osvetovou prácou medzi ľuďmi, šírením slovenských kníh do rodín, podporou slovenských študentov na vysokých školách ap. Preto propaguje vydávanie a predplácanie slovenskej knihy a tlače, „bo len takýmto spôsobom nahradíme si bývalú Maticu“.³³ V ďalších listoch veľmi ostro bojuje proti maďarizácii, proti vyhadzovaniu slovenských študentov zo škôl³⁴ a pravda; aj pri tejto príležitosti kritizuje maďarskú štatistiku, v ktorej sa pri takomto postupe časom Slováci už ani nenájdu. „My však budeme hrdí na svoju reč a národnosť . . . Nájdu sa zaiste aj rozumní, ďalej od nosa hľadiaci etnografi, čo nás tu i potom vyhľadajú a rozprávajú budú svetu o štatistických čudách v Uhorsku.“³⁵

V ďalších listoch konštatuje, že príčinou emigrácie Slovákov je predovšetkým hospodárska bieda ľudu. „Tu sa stále hľadajú a naháňajú panslávi a zatiaľ ľud trpí biedu a nútený je ísť za more“.³⁶ V súvislosti s tým konštatuje, že naše

³⁰ Š. Mišík, *Bájočný vták noh čiže gryf*, Časopis MSS, 14, 1911, 1 n.

³¹ Národné noviny, 49, 23. 7. 1918, č. 85.

³² Tamže, 12, 5. 4. 1881, č. 40.

³³ Tamže, 12, 9. 4. 1881, č. 42.

³⁴ Tamže, 18, 16. 6. 1887, č. 69.

³⁵ Tamže, 12, 3. 12. 1881, č. 142.

³⁶ Tamže, 14, 10. 2. 1883, č. 17.

hospodárstvo nenapreduje, ale zaostáva, čo zapríčiňuje aj nevzdelanosť ľudu. Pre poľnohospodárov potrebné sú hospodárske stroje. Každá obec by mala mať aspoň nákladnejšie stroje, ako spoločný majetok obce a každá obec by sa mala starať o zošľachtenie plemien chovaného statku. Osobitne pranieruje biedne położenie „remeselnického, haviarskeho ľudu“. Remeselníkom škodia fušeri, haviari sú vykorisťovaní, pracujú za biedne mzdy, takže „od lónu (výplaty) neraz idú s plačom k svojej rodine“.³⁷

Aj z tohto stručného odseku je zjavný Mišíkov rozhľad v miestnych politických a hospodárskych otázkach. Preto môžeme spomienku na Mišíka pri 50. výročí jeho smrti zakončiť zasa slovami Škultétyho: „I pri živote strávenom v Hnilei . . . Štefan Mišík stal sa úctyhodným synom svojho národa“.³⁸

ŠTEFAN MIŠÍK ZUSAMMENFASSUNG

In das Jahr 1969 fällt der fünfzigste Jahrestag des Todes des zweiten Präsidenten der Slowakischen Museums-gesellschaft, des slowakischen Ethnographen und Publizisten Štefan Mišík. Er wurde am 1. Dezember 1843 in Ondrašová pri Liptovskom Mikuláši geboren, das Gymnasium absolvierte er in Levoča, das römisch-katholische Theologiestudium beendete er im Jahre 1868 im Zipser Domkapitel. Nachdem er kurze Zeit als Kaplan an mehreren Orten tätig gewesen war, wurde er zum Administrator der Pfarre in der Zipser Ortschaft Hnilec bestellt, wo er den größten Teil seines Lebens verbrachte; denn dort blieb er bis zum Frühling 1919, in welchem Jahre er zum Domkapitelvikar des Zipser Domkapitels ernannt wurde. Dasselbst starb er am 27. Juli 1919.

Während seines langen Aufenthaltes in Hnilec widmete er sich der Erforschung der Geschichte, der Mundarten und der Ethnographie der Zips. Er erforschte die älteste Geschichte der Zips und stellte fest, daß ihre autochtonen Bewohner Slowaken gewesen waren, nach welchen sich im Norden der Zips Polen angesiedelt hatten; im 12. Jahrh. kamen Deutsche hin und nach dem Einfall der Tataren (1241) drangen dort Ruthenen ein. Seine Folgerungen unterstützte er namentlich durch Erforschung und Ethymologie der Familiennamen, der Ortsnamen der Gemeinden und deren Gemeindejagdgründe, sowie der Volksbenennungen von Pflanzen u. ä. Desweiteren sammelte er mehr als vierhundert Texte von Volksliedern der Zips und schrieb 65 Volkssagen nieder. Er hielt sich treu an die Texte der Lieder und Sagen in ihrer zuständigen Mundart. Im Jahre 1895 veröffentlichte er eine kurze Monographie seiner Gemeinde unter dem Titel „Die Kirche und die Pfarre in Hnilec“, in welcher er auch die Lebensweise des Volkes beschrieb, der Bergarbeiter, Fuhrmänner und Holzarbeiter. Im selben Jahr schrieb er auch über die slowakischen Rastelbinder, und später auch kurz über den Todaustrag. In Studien über ethnographische Verhältnisse in der Zips unterzog er einer sachlichen Kritik die unobjektiven Ergebnisse der magyarischen Statistik, doch in der Polemik über die griechisch-katholische Frage in der Ostslowakei hielt er irrümllich sämtliche Anhänger der griechischorthodoxen Kirche für Ruthenen.

Mišík war ein weitblickender Mann auch in Fragen der Kultur, der Politik und Wirtschaft. Er beherrschte mehrere Weltsprachen, man nannte ihn den ersten Polyglott des Zipser Bistums. Nach dem Tode des Andrej Kmet, des Begründers des Slowakischen Nationalmuseums, wurde Mišík im Jahre 1908 zum zweiten Präsidenten der Slowakischen Museums-gesellschaft ernannt und diese Funktion bekleidete er bis zu seinem Tod. Er widmete sich auch einer breiten publizistischen Tätigkeit, in deren Rahmen er politische, kulturelle und wirtschaftliche Verhältnisse in Ungarn schilderte, namentlich die Nationalitätenpolitik des damaligen Ungarn scharf kritisierte, für die Rechte der Slowaken und gegen die Magyarisierung kämpfte.

³⁷ Tamže, 13, 5. 10. 1882, č. 117.

³⁸ Tamže, 50, 30. 4. 1919, č. 173 (nekrológ).

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ

Журнал Словацкой Академии Наук
Год издания XVII, 1969, № 4
Издается четыре раза в год
Издательство Словацкой Академии Наук
Редакторы Д-р Божена Филова и Павол Стано
Адрес редакции Братислава, Клеменсова 27

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE

Zeitschrift der Slowakischen Akademie der Wissenschaften
Jahrgang XVII, 1969, Nr. 4 Erscheint viermal im Jahre
Herausgegeben vom Verlag der Slowakischen Akademie der Wissenschaften
Redakteure Dr. Božena Filová und Pavol Stano
Redaktion Bratislava, Klemensova 27

SLOVAK ETHNOGRAPHY

Journal of the Slovak Academy of Sciences
Volume XVII, 1969, No 4
Published quarterly by the Slovak Academy of Sciences
Managing Editors Dr. Božena Filová and Pavol Stano
Editor Bratislava, Klemensova 27, Czechoslovakia

L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE

revue de l'Académie slovaque des sciences
Anné XVII, 1969, No. 4 Paraît quatre fois par an
Aux Editions de l'Académie slovaque des sciences
Rédacteurs: dr. Božena Filová et Pavol Stano
Rédaction Bratislava, Klemensova 27

SLOVENSKÝ NARODOPIS

Časopis Slovenskej akadémie vied
Ročník XVII, 1969, číslo 4 — Vychádza štyri razy do roka
Vydáva Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied

Hlavná redaktorka Dr. Božena Filová

Výkonný redaktor Pavol Stano

Redakčná rada: prof. Dr. Rudolf Bednárik, Dr. Soňa Burlasová, Dr. Emília Horváthová,
Dr. Soňa Kovačevićová, Dr. Jaroslav Kramárik, Dr. Michal Markuš, doc. Dr. Ján Michálek,
Dr. Ján Mjartan, Dr. Štefan Mruškovič, Dr. Viera Nosáľová, doc. Dr. Ján Podolák

Technická redaktorka Ladislava Haplová

Redakcia: Bratislava, Klemensova 27

Vytlačili Tlačiarne Slovenského národného povstania, n. p., Martin

Jednotlivé číslo Kčs 13,50, celoročné predplatné Kčs 54,—

Výmer PIO 2385/49-III/2 — V-06*71311

Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky a predplatné prijíma PNS — ústredná expedícia tlače, administrácia odbornej tlače, Gottwaldovo nám. 48, Bratislava. Možno objednať aj na každej pošte alebo u doručovateľa. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII.

© by Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1969.